

Finansira
Evropska unija

PREDLOG ZA POLITIKU #5

Menadžiranje Atmosferske Kanalizacije na Kosovu

Promoting Universal
Access to Clean Water

**RILINDJA
GJELBËR**

ODRICANJE ODGOVORNOSTI

Ova publikacija je deo projekta „Promovisanje Univerzalnog Pristupa na Čistu Vodu“, koji finansira Evropska Unija, Kancelarija na Kosovu, a sprovodi Rilindja Gjelbër.

Stavovi, mišljenja i preporuke izneti u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove Evropske Unije, Kancelarija na Kosovu.

PREDLOG ZA POLITIKU #5

Menadžiranje Atmosferske Kanalizacije na Kosovu

Oktobar, 2024

Sadržaj

1.	7
2.	8
2.1 Pravni Okvir	6
2.2 Institucionalni Okvir.....	7
3.	11
3.1 Pokrivenost urbanih zona sistemom atmosferske kanalizacije	9
3.2 Starost i stanje atmosferske kanalizacije	10
3.3 Održavanje atmosferske kanalizacije	10
3.4 Financijski i ljudski resursi opština za upravljanje atmosferskom kanalizacijom	11
3.5 Znanje opština o njihovoj odgovornosti za upravljanje atmosferskim kanalizacijama	13
3.6 Saradnja sa RKV	13
3.7 Glavni problemi u vezi sa upravljanjem atmosferskim kanalizacijama	14
4.	20
Reference	18
Dodatak: Upitnik za upravljanje atmosferskom kanalizacijom	19

Grafikoni

Grafikon 1: Pokrivanje urbanog područja atmosferskom kanalizacijom	8
Grafikon 2: Procenat opštinskog budžeta za upravljanje atmosferskom kanalizacijom	10
Grafikon 3: Broj zaposlenih u opštini za upravljanje atmosferskom kanalizacijom	11

Tabele

Tabela 1: Starost atmosferske kanalizacije u opštinama Kosova	9
Tabela 2: Stanje atmosferske kanalizacije u opštinama	10
Tabela 3: Oblik organizacije održavanja atmosferske kanalizacije u opštinama	10
Tabela 4: Saradnja opština sa RKV u održavanju atmosferske kanalizacije	13

Skraćenice

RAVU	Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge
EU	Evropska Unija
MSV	Meduministarski Savet za Vode
RKO	Rajonalna Kompanija za Otpad
RKV	Rajonalna Kompanija za Vodosnabdevanje
ME	Ministrstvo za Ekonomiju
NJPM e NP	Jedinica za Politiku i Monitorisanje Javnih Preduzeća
JP	Javno Preduzeće
SHUKOS	Udruženje Vodosnabdevača Kosova
UA	Administrativno Upustvo

1. UVOD

Kanalizacija *otpadnih voda* (nakon njihove upotrebe za domaćinstvo, industriju ili druge svrhe), kao i *atmosferskih voda* (koje nastaju usled padavina), ima ključnu ulogu u očuvanju zdravlja i dobrobiti stanovništva, ali i u zaštiti životne sredine.

Kanalizacija otpadnih voda uključuje gradske i industrijske otpadne vode. Prema Direktivi Evropske Unije, gradske otpadne vode uključuju otpadne vode iz domaćinstava, kao i mešavinu sa industrijskim ili atmosferskim vodama. *Industrijske otpadne vode* obuhvataju sve otpadne vode koje potiču iz industrijskih i poslovnih aktivnosti, a koje nisu klasifikovane kao domaće ili atmosferske.

Sistemi za odvodnjavanje mogu biti **odvojeni** ili **kombinovani (mešani)**. U odvojenim sistemima, otpadne i atmosferske vode se odvođe različitim mrežama kanalizacije, dok se u kombinovanim sistemima obe vrste voda odvođe kroz istu mrežu. Svaka od ovih opcija ima svoje prednosti i nedostatke, ali se u poslednje vreme uglavnom se grade odvojeni kanalizacioni sistemi.

Na Kosovu, iako su sistemi kanalizacije uglavnom projektovani kao odvojeni, u praksi su najčešće kombinovani zbog nedostatka posebnih mreža za atmosferske vode u određenim urbanim oblastima, što dovodi do ispuštanja atmosferskih voda u kanalizaciju za otpadne vode.

Prema važećem zakonodavstvu¹, opštine su odgovorne za pružanje i održavanje javnih usluga, uključujući vodosnabdevanje, kanalizaciju i drenažiranje². Prema Zakonu br. 05/L-042 o regulisanju vodosnabdevanja³, kanalizacione usluge mogu pružati samo oni subjekti koji imaju licencu izdatu od strane Regulatornog Autoriteta za Vodne Usluge (RAVU).

RAVU je licencirao samo sedam Regionalnih Kompanija za Vodosnabdevanje (RKV) koje pružaju usluge na celokupnoj teritoriji Kosova. Iz ovoga proizilazi da su usluge odvođenja otpadnih voda odgovornost RKV-a, **dok upravljanje atmosferskom kanalizacijom ostaje opštinska odgovornost.**

Uzimajući u obzir da postoje mnogi kanalizacioni sistemi koji su kombinovanog tipa gde se zagađena voda odvođi zajedno sa atmosferskom vodom, ovo problematizuje liniju podele opštih karakteristika koje RKV imaju za kanalizaciju zagađene vode u odnosu na vis-a-vis, nadležnosti koje opštine imaju za atmosfersku kanalizaciju.

Takođe, postoje indicije da opštine nisu dobro i detaljno informisane o ovoj podeli nadležnosti, što rezultira neredovnim održavanjem atmosferske kanalizacije.

¹ Član 17. Zakona br. 03/L-040 za lokalnu samoupravu - <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2530>

² 'Drenaža' ovde ima značenje atmosferskog kanalisanja.

³ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11350>

2. PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

2.1 PRAVNI OKVIR

Glavni zakonski akti za usluge vodosnabdevanja i kanalizacije su:

- (i) [Zakon br. 05/L-042 o Regulisanju Usluga Vodosnabdevanja, sa izmenama i dopunama Zakona br. 06/L-088](#)

Ovim zakonom, usvojenim 2016⁴ i izmenjenim 2019, osnovan je Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge (RAVU) kao nezavisni ekonomski regulator za javne usluge snabdevanja vodom i usluge kanalizacije. Zakon reguliše aspekte kao što su: (I) licenciranje kompanija koje pružaju ove usluge, (II) određivanje tarifa usluga, (III) standardi usluga koje ove kompanije moraju da ispune, i (IV) prava i obaveze potrošača i RKV-a.

Prema Zakonu br. 05/L - 042 o Uredjenju Vodnim Uslugama i drugim podzakonskim aktima (pravilnicima) koje donosi RAVU, usluge vodosnabdevanja i usluge otpadnih voda podležu regulaciji RAVU, što znači licenciranje pružalaca ovih usluga, utvrđivanje naknada za pružanje ovih usluga, kao i utvrđivanje standarda kvaliteta ovih usluga.

Atmosferske vode nisu obuhvaćene ovim zakonom, pa prema tome, menadžiranje ovih voda nije regulisan stime.

- (ii) [Zakon br. 03/L-040 o Lokalnoj Samoupravi](#)

Ovaj zakon definiše pravni status opština i reguliše njihove nadležnosti, kao i organizaciju i funkcionisanje opštinskih organa. Prema ovom zakonu, opštine imaju punu nadležnost za pružanje i održavanje javnih usluga, uključujući vodosnabdevanje, kanalizaciju i odvodnjavanje (drenažiranje), tretman otpadnih voda, upravljanje otpadom, lokalne puteve, transport i sisteme grejanja. Imajući u vidu da usluge vodosnabdevanja, kao i kanalizaciju i usluge prečišćavanja otpadnih voda pružaju RKV u skladu sa (I) zakonodavstvom za regulisanje ovih usluga, i (II) ugovorima o uslugama koje imaju sa opštinama u vezi sa RKV sa kojima ih ovlašćuju za pružanje ovih usluga, usluge odvodnje (atmosferske kanalizacije) prema ovom zakonu su zakonska odgovornost opština.

⁴ Zakonodavstvo za regulisanje vodnih usluga i uspostavljanje Regulatora za usluge vode i otpada postoji na Kosovu od 2004. godine, kada je UNMIK-ova Uredba br. 2004/49 o delatnosti pružalaca usluga vodosnabdevanja, kanalizacije i otpada. Ova Uredba je 2008. godine zamenjena je [Zakonom br. 03/L-086 o izmenama i dopunama Uredbe o delatnostima pružalaca usluga vodosnabdevanja, kanalizacije i otpadnih voda i Zakonom br. 05/L-042 za regulisanje vodnih usluga](#). Od 2016. godine, usvajanjem ovog zakona, zakonom su obuhvaćene samo vodne usluge (usluge vodosnabdevanja i kanalizacije) – odnosno uklonjene su usluge otpada.

(iii) Zakon br. 03/L-87 za Javna Preduzeća sa izmenama i dopunama u 2011 Zakonom br. 04/L111 i u 2015 godini sa Zakonom br. 05/L009

Ovaj zakon uspostavlja pravni okvir za vlasništvo nad javnim preduzećima (JP) i njihovo korporativno upravljanje u skladu sa međunarodno priznatom praksom, i kao takav ima za cilj da uspostavi efektivno izveštavanje i modalitetima odgovornosti za nadzor JP. Zakon predviđa da su JP (uključujući RKV) organizovana kao dioničarska društva. RKV su klasifikovani kao nacionalna JP u vlasništvu Republike Kosovo i imovinska prava vrši Vlada Kosova. Vlada je odgovorna i odgovora Skupštini u pogledu postizanja ciljeva vezanih za RKV.

(iv) Zakon Br. 04/L-147 o Vodama Kosova

Ovim zakonom uređuju se sva pitanja vezana za vodne resurse i upravljanje njima, uključujući korišćenje voda, zaštitu voda, zaštitu od štetnog dejstva voda, kao i finansiranje upravljanja vodnim resursima. Prema ovom zakonu, „zabranjeno je, osim uz vodnu dozvolu, ispuštanje mase tečnog industrijskog, poljoprivrednog otpada i gradskih otpadnih voda, kao i ulja koja se koriste u kanalizaciji, u sistemu odvodnjavanja, u površinske i podzemne vode, na obalama reka i močvara“.

2.2 INSTITUCIONALNI OKVIR

Vlada Kosova – Međuministarski Savet za Vode (MSV)

U cilju efikasnog vršenja svojih odgovornosti u sektoru voda, 2013 godine, Zakonom o Vodama Kosova, osnovan je Međuministarski Savet za Vode (MSV) kao organ za donošenje odluka i kao nadzor za sektor voda u celini, koji je vođen od strane Premijera i sastoji se od četiri resorna ministra. MSV koordinira i podržava relevantne institucije u oblasti upravljanja vodama u procesu donošenja odluka i predlaganja mera za razvoj, korišćenje i zaštitu vodnih resursa.

Ministarstvo Ekonomije (ME)

ME je Ministarstvo nasledjena od bivšeg Ministarstva za Ekonomski Razvoj (MER), a drugog Ministarstva Privrede i Finansija (MPF) koje, u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima, nadgledava JP, uključujući RKV i preduzeća za navodnjavanje, ovo praćenje se vrši preko Jedinice za Politiku i Nadledavanje i ima za cilj da obezbedi transparentnost i odgovornost u radu JP. Ovim zakonom definisan je pravni okvir koji reguliše ostvarivanje imovinskih prava prema JP i reguliše principe korporativnog upravljanja.

Ministarstvo za Životnu Sredinu, Prostorno Planiranje i Infrastrukturu (MŽSPPI)

Je osnovana 2002 godine kao Ministarstvo za Životnu Sredinu i Prostornog Planiranja (Infrastruktura je dodata u resor ovog ministarstva 2021 godine) i odgovorana je za planiranje životne sredine uključujući vodne resurse, otpad, kvalitet vazduha, upravljanje zemljištem i prostornog planiranja. Ovo ministarstvo je takođe odgovorno za dugoročno planiranje vodnih resursa i za razvoj vodne strategije zemlje.

Regulatorni Autoritet za Vodne Usluge (RAVU)

RAVU je nezavisni regulator vodnih usluga odgovoran za obezbeđivanje nediskriminacije i pružanje kvalitetnih, efikasnih i pouzdanih usluga po fer i razumnim cenama za potrošače uz poštovanje životne

sredine i javnog zdravlja. RAVU je odgovoran Skupštini Kosova, koja imenuje Direktora i Zamenika. RAVU dodeljuje licence za usluge JP-ima koje pružaju usluge vodosnabdevanja, kanalizacije i veleprodaju vode; utvrđuje tarife za ove usluge i donosi podzakonske akte za licenciranje, tarife, standarde usluga, i prekide vode.

Regionalne Kompanije za Vodu (RKV)

Svih sedam RKV⁵ pružaju usluge vodosnabdevanja i kanalizacije većini stanovništva. Oni su u javnom vlasništvu i pod kontrolom Vlade Kosova preko Ministarstva za Ekonomiju. RKV su dioničarska društva i imaju licencu RAVU. Oni imaju ugovore o uslugama sa opštinama u kojima pružaju svoje usluge, koji opisuju dužnosti i odgovornosti svake strane. RKV vode Odbori Direktora koje imenuje Vlada.

Opštine

Opštine, prema zakonu, imaju ovlašćenja da pružaju usluge vodosnabdevanja, kanalizacije i odvodnjavanje (atmosferske kanalizacije). Opštine su svoju nadležnost za pružanje usluga vodosnabdevanja i kanalizacije prenele na RKV-ima u skladu sa zakonodavstvom o regulisanju vodoprivrednih usluga, dok je pružanje usluga odvodnje atmosferske kanalizacije je njihova nadležnost (odnosno opština).

---

⁵ (i) RKV Priština nudi svoje usluge u opštinama regiona Prištine: Priština, Podujevo, Kosovo Polje, Obilić, Lipljan, Štimje, Glogovac i Gračanica, (ii) RKV Juzna Hidroregija nudi svoje usluge u opštinama regiona Prizren: Prizren, Suva Reka, Mališevo, Dragaš i Mamuša, (iii) RKV Hidrodrini pruža usluge u opštinama regiona Peć: Peć, Istok, Klina, Dečani i Junik, (iv) RKV Đakovica pruža usluge u opštinama Đakovica, Orahovac i neka sela opštine Prizren, (v) RKV Mitrovica pruža usluge u opštinama: Mitrovica, Vučitrn i Srbica, (vi) RKV Hidromorava pruža usluge u opštinama regiona Gnjilana: Gnjilane, Vitina, Kamenica, Novo Brdo, (vii) RKV Bifurkacija pruža usluge u opštinama regiona Uroševca: Uroševac, Kačanik i Elez Hani.

3. TRENUTNO STANJE

Što se tiče trenutnog stanja atmosferske kanalizacije na Kosovu, nema dostupnih podataka u formi literature ili izveštaja. Čini se da je ovo posledica činjenice da atmosferska kanalizacija nije specifično obrađena u zakonodavstvu, kao što je to slučaj sa vodovodnim i otpadnim vodama.

Stoga je, u cilju pružanja podataka o postojećem stanju u opštinama u pogledu pokrivenosti atmosferskom kanalizacijom, tehničkom stanju ovih sistema, kao i njihovim finansijskim i upravljačkim aspektima, opštinama distribuiran upitnik (vidi Prilog 1.). Samo 20 opština je odgovorilo na ovaj upitnik, tako da sledeći podaci odražavaju postojeće stanje u vezi sa atmosferskom kanalizacijom na Kosovu na osnovu odgovora ovih 20 opština.

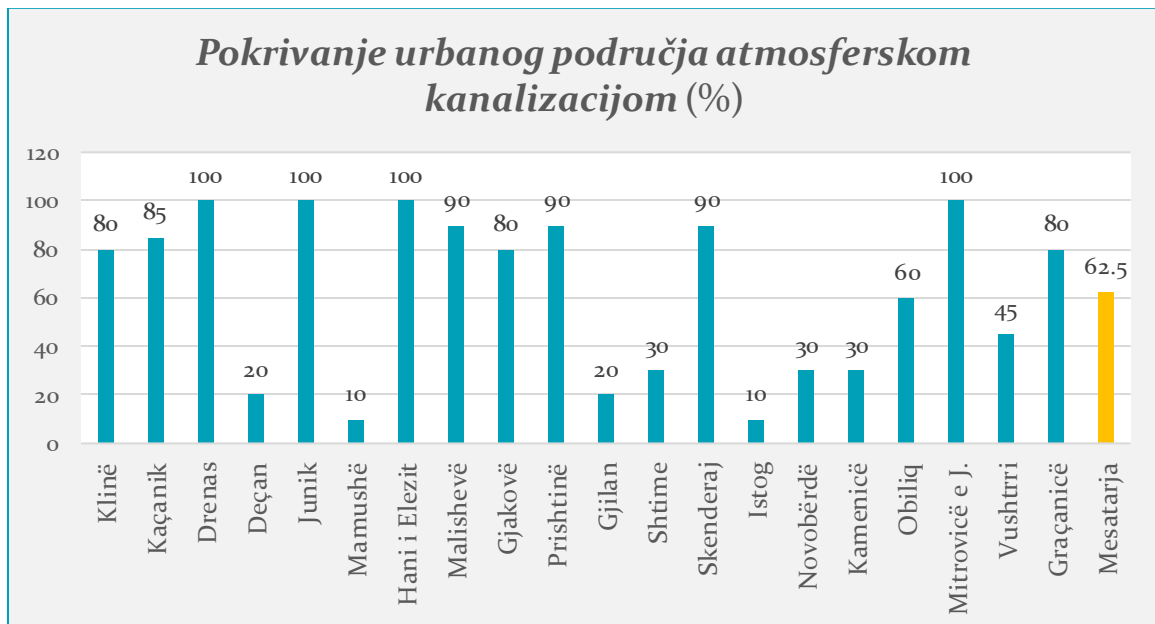
3.1 POKRIVENOST URBANIH ZONA SISTEMOM ATMOSFERSKE KANALIZACIJE

Prema proceni opština, trenutno je 62,5% urbane površine na teritoriji opština pokriveno atmosferskom kanalizacijom.

Opštine Mamuša, Istok (sa 10%), Dečane i Gnjilani (sa 20%), Štíme, Novo Brdo i Kamenica (sa 30%) i Vučitrn (45%) imaju najnižu stopu pokrivenosti. U međuvremenu, sve ostale opštine imaju preko 60% pokrivenosti urbanog područja atmosferskom kanalizacijom; opštine Južna Mitrovica, Gllogovac, Elez Han i Junik imaju punu pokrivenost od 100%, dok opštine Priština, Skenderaj i Mališevo imaju pokrivenost od 90%.

Kompletan pregled pokrivenosti urbanog područja atmosferskom kanalizacijom dat je na grafikonu na slici 1. u nastavku.

Grafikon 1: Pokrivanje urbanog područja atmosferskom kanalizacijom

3.2 STAROST I STANJE ATMOSFERSKE KANALIZACIJE

Na osnovu odgovora opština na pitanje kada je izgrađen sistem atmosferske kanalizacije, može se zaključiti da je atmosferska kanalizacija u većini opština relativno nova (uglavnom stara 10-20 godina), i u relativno dobrom i funkcionalnom stanju.

Tako, u pogledu starosti, u 14 od 20 opština, kanalizacija nije starija od 20 godina; u 4 opštine (Priština, Đakovica, Elez Han i Klina) je do 30 godina i samo u dve opštine (Kamenica i Mitrovica) starije od 30 godina.

Tabela 1 u nastavku sumira podatke o starosti atmosferske kanalizacije u opštinama Kosova.

Tabela 1: Starost atmosferske kanalizacije u opštinama Kosova

Starost (godina)	Opština
< 10	7 opštine - Mamuša, Obilić, Istok, Gnjilane, Vučitrn, Mališevo, Dečane
10-20	7 opštine - Gračanica, Štimate, Novo Brdo, Srbica, Kačanik, Glogovac, Junik
20-30	4 opštine – Elez Han, Đakovica, Priština, Klina
> 30	2 opštine - Kamenica, Južna Mitrovica

Što se tiče stanja atmosferske kanalizacije, prema oceni opština, ono je uglavnom dobro (5 opština) ili funkcionalno (11 opština). Samo 4 opštine su ocenile stanje atmosferske kanalizacije kao loše i zanimljivo je primetiti da je u 3 od ovih opština (Novobord, Štimate i Srbica) kanalizacioni sistem relativno nov (manje od 20 godina). Nijedna opština nije ocenila sistem atmosferske kanalizacije kao veoma loša. Detaljni podaci po opštinama prikazani su ispod u tabeli 2.

Tabela 2: Stanje atmosferske kanalizacije u opštinama

Stanje	Opštine
Dobro	5 opštine - Klina, Glogovac, Gnjilane, Istok, Obilić
Funkcionalno	11 opštine - Gračanica, Južna Mitrovica, Vučitrn, Priština, Đakovica, Mališevo, Junik, Mamuša, Dečane, Kačanik, Elez Han
Loša	4 opštine - Kamenica, Srbica, Štite, Novo Brdo
Veoma Loša	

3.3 ODRŽAVANJE ATMOSFERSKE KANALIZACIJE

a) Učestalost održavanja

Ogromna većina opština (13 od 20) tvrdi da održavaju atmosfersku kanalizaciju po potrebi. Za razliku od njih, tri opštine (Priština, Vučitrn i Dečane) obavljaju održavanje dva puta godišnje, dok dve opštine (Obilić i Glogovac) to rade jednom godišnje.

U dva slučajava opštine su dale netipične odgovore koji predstavljaju ekstremnu praksu u poređenju sa drugim opštinama: (i) opština Istok je izvestila da „nije bilo potrebe za održavanjem“ – verovatno zato što je atmosferska kanalizacija nova, i (ii) Opština Južna Mitrovica je navela da se održavanje obavlja posle svake padavine - oko 10-20 puta godišnje.

Treba naglasiti da održavanje 'po potrebi' predstavlja reaktivno održavanje, stoga treba sprovoditi redovno i sistematsko održavanje atmosferske kanalizacije (provera i čišćenje kaptaza od taložnog materijala, provera i čišćenje cevovoda, provera i popravka bunara i ostale elemente sistema).

b) Organizacija održavanja

U tabeli u nastavku dat je pregled načina na koji je organizovano održavanje atmosferske kanalizacije u opštinama.

Tabela 3: Oblik organizacije održavanja atmosferske kanalizacije u opštinama

Održavanje se vrši od:	Opština
Privatni Operateri	Kačanik, Glogovac, Mamuša, Priština, Štimlje, Elez Han, Srbica
RKV	Istog, Junik
RKO	Dečane, Đakovica
Opštinska kompanija	Vučitrm, Obilić
Nema	Juzna Mitrovica, Novobrdo, Klina, Malisevo, Kamenica

Kao što se može videti iz gornje tabele, značajan broj opština – njih 7 ima ugovore sa privatnim operaterima za održavanje atmosferske kanalizacije. Druge opštine ili nemaju uopšte ugovor (Mitrovica, Novo Brdo, Klina i Kamenica), ili obavljaju održavanje preko (i) Lokalnog Javnog Preduzeća (Vučitrm i Obilić), (ii) Regionalne Kompanije za Otpad (Đakovica i Dečane), ili (iii) tretiraju to kao odgovornost RKV (Istok i Junik).

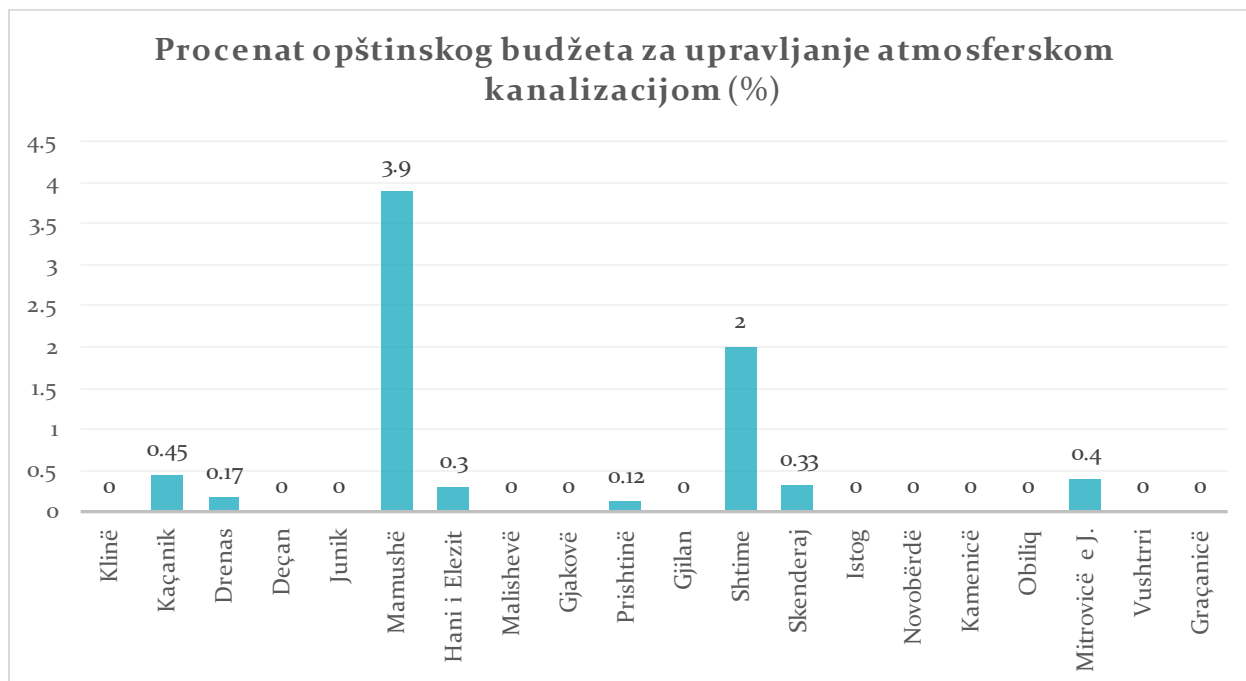
3.4 FINANSIJSKI I LJUDSKI RESURSI OPŠTINA ZA UPRAVLJANJE ATMOSFERSKOM KANALIZACIJOM

a) Finansijski Resursi

Što se tiče opštinskog budžeta za upravljanje sistema atmosferske kanalizacije, situacija se značajno razlikuje od opštine do opštine. Opštinski budžet koji se izdvaja za ovu namenu kreće se od 0 do 150 hiljada evra. Šest opština je prijavilo da uopšte ne izdvajaju budžet za upravljanje atmosferskom kanalizacijom (dve od njih uz obrazloženje da je održavanje obaveza RKV), dok u nekim slučajevima opština nema poseban kod budžeta za atmosfersku kanalizaciju i sredstva za ovu namenu su u okviru opšteg budžeta opštinskog direktorata, ili u okviru održavanja puteva, korita reka i sl.

Procenat opštinskog budžeta izdvojen za upravljanje atmosferskom kanalizacijom, na osnovu informacija koje su dali RKV, prikazan je u donjem grafikonu.

Grafikon 2: Procenat opštinskog budžeta za upravljanje atmosferskom kanalizacijom

Kao što se vidi iz grafikona, generalno, ili (i) uopšte ne postoji podela (šifra) za upravljanje atmosferskom kanalizacijom, ili (ii) sredstva su u veoma malom procentu.

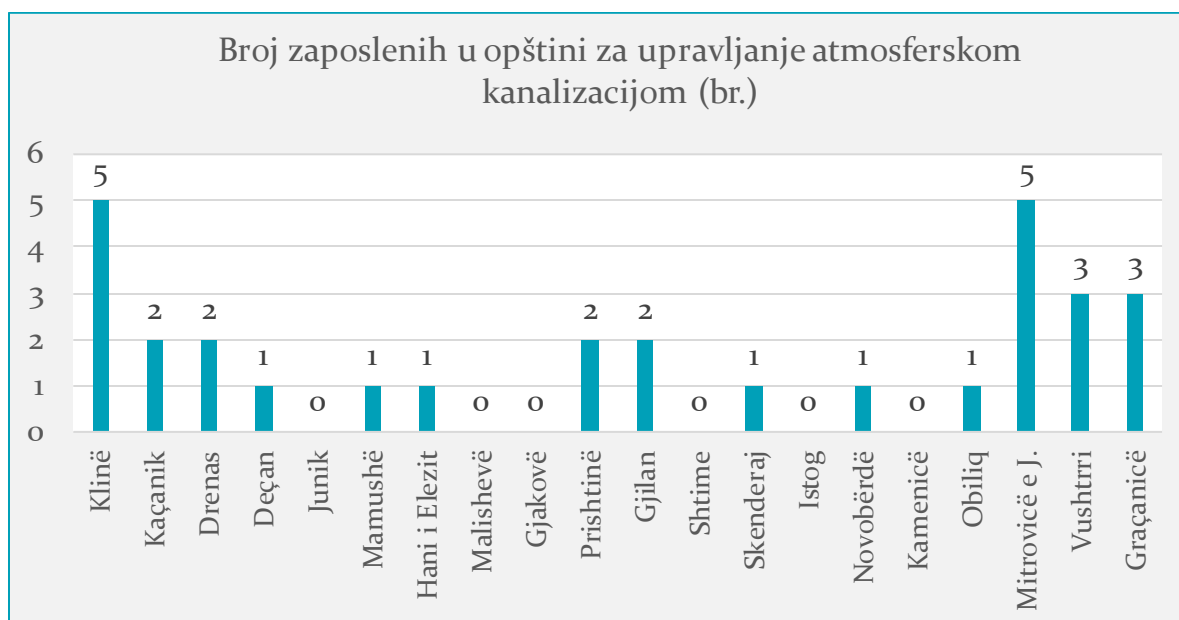
b) Ljudski Resursi (osoblje)

Prema podacima koje su dale opštine, broj osoblja koje opština ima za radove na atmosferskoj kanalizaciji kreće se od 0 (Junik, Mališevë, Djakovica, Štimja, Istok i Kamenica) do 5 (Klina i Južna Mitrovica). Ostale opštine imaju od 1 do 3 zaposlenih koji se bave poslovima upravljanja kanalizacijom i to su uglavnom menadžeri nadležni za ugovore i projekt menadžeri.

Vredi istaći slučaj opštine Gnjilane, koja je prijavila da ima 2 hidrotehnička inženjera koji se bave problemima kanalizacije, kao i slučaj opština Junik i Istok, koje pripisuju nedostatak osoblja za upravljanje atmosferske kanalizacije na činjenicu da je to u nadležnosti RKV Hidrodrini.

Na donjem grafikonu su grafički prikazani podaci za kadrove opština u upravljanju atmosferskom kanalizacijom.

Grafikon 3: Broj zaposlenih u opštini za upravljanje atmosferskom kanalizacijom

Što se tiče tehničke pomoći u podizanju kapaciteta opštine za upravljanje atmosferskom kanalizacijom, prema opštinama, u ovom planu nije bilo programa obuke.

3.5 ZNANJE OPŠTINA O NJIHOVOJ ODGOVORNOSTI ZA UPRAVLJANJE ATMOSFERSKIM KANALIZACIJAMA

Iz podataka koje su dale opštine vidi se da je većina opština svesna svoje odgovornosti za upravljanje atmosferskom kanalizacijom. Samo su 3 (Mamuša, Đakovica i Štimja) od 20 opština koje su izjavile da njihovo odgovorno osoblje nije svesno činjenice da je upravljanje atmosferskom kanalizacijom u nadležnosti opštine.

Osim njih, postoje i 2 opštine (Istok i Junik) koje tvrde da ova odgovornost pripada RKV, u njihovom slučaju RKV Hidrodrini. S druge strane, opština Vučitrn tvrdi da je opštinsko osoblje u izvesnoj meri obavješteno o odgovornosti koje opština ima za upravljanje atmosferskom kanalizacijom, dok opština Klina nije dala odgovor na ovo pitanje.

3.6 SARADNJA SA RKV

Više od polovine opština (11 od 20) ima saradnju sa RKV za upravljanje atmosferskom kanalizacijom, bilo na osnovu sporazuma ili sa posebnim zahtevima po potrebi.

Druge opštine (njih 9) tvrde da saraduju sa RKV samo za odlaganje otpadnih voda (fekalna kanalizacija), ili u slučajevima kombinovane kanalizacije (opština Priština). Od ovih, 2 opštine (Obilic i Vučitrn) imaju

Menadžiranje Atmosferske Kanalizacije na Kosovu

opštinska preduzeća, ostale imaju privatne operatere ili sprovode održavanje atmosferske kanalizacije preko RKO-a (slučaj opštine Đakovica).

Sažeti pregled saradnje opština sa RKV u vezi sa održavanjem atmosferske kanalizacije dat je u tabeli ispod.

Tabela 4: Saradnja opština sa RKV u održavanju atmosferske kanalizacije

Saradnja sa RKV	Opštine	Koment
Da (11 opština)	Klina	
	Kačanik	
	Junik	Sporazum sa RKV
	Mamuša	
	Štime	Po potrebi
	Skenderaj	
	Istok	
	Kamenica	Po potrebi – posle intervencije RKV, opština plaća
	J. Mitrovica	
	Mališevo	
	Elez Hani	
Ne (9 opština)	Glogovac	Samo za fekalnu kanalizaciju
	Mamuša	
	Djakoviva	
	Priština	Samo u slučaju kombinovane kanalizacije
	Gjilane	
	Novobrdo	
	Obilič	Samo za fekalnu kanalizaciju
	Vučitrn	Sa izvođačima održavanja atmosferske kanalizacije
	Gračanica	Samo za fekalnu kanalizaciju

3.7 GLAVNI PROBLEMI U VEZI SA UPRAVLJANJEM ATMOSFERSKIM KANALIZACIJAMA

Neki od glavnih problema identifikovanih u vezi sa upravljanjem atmosferskom kanalizacijom su sledeći:

1. Nedostatak zakonske regulative koja bi jasno i detaljno regulisala upravljanje atmosferskom kanalizacijom u smislu zakonske odgovornosti za njeno planiranje, razvoj i održavanje, kao i regulisanje problema kućnih priključaka u kanalizacioni sistem (zaustavljanje ispuštanja atmosferskih voda u fekalnu kanalizaciju i obrnuto, zaustavljanje ispuštanja fekalnih voda u sistem atmosferske kanalizacije).
2. Nedostatak tehničkih standarda i propisa za projektovanje, izgradnju i održavanje atmosferske kanalizacije koji bi pomogli u kvalitetu projektovanja, izgradnje i održavanja sistema atmosferske kanalizacije i koji bi promovisali primenu metoda i praksi zasnovanih na naučnim i inženjerskim razvojjima.
3. Neke od opština nisu svesne svoje odgovornosti u pogledu upravljanja atmosferskom kanalizacijom i smatraju da je upravljanje atmosferskom kanalizacijom odgovornost RKV-a.
4. Atmosferski kanalizacioni sistem i sistem zagađene vode u mnogim slučajevima nisu razdvojeni već pomešani. Ovo posebno proizilazi iz nedozvoljenih priključaka atmosferskih voda na kanalizacionu mrežu zagađenih voda i obrnuto. Opštine ne sprovode efikasno inspekciju i zabranu ovih priključaka koji su zabranjeni⁶ i koji negativno utiču na životnu sredinu⁷ i tretman zagađenih voda⁸.
5. Nedostatak detaljnih i potpunih podataka o sistemu atmosferske kanalizacije na teritoriji opština (dimenzije, dužine, materijali, geografske koordinate), uključujući kaptaze, otvorene kanale i cevovodni sistem.
6. Opštine nemaju plansku dokumentaciju (strategiju, master plan) za razvoj atmosferske kanalizacije koji bi se odnosio na urbanističke planove i koji bi ugradio viziju urbanog razvoja sa odgovarajućim

---

⁶ Administrativno uputstvo br. 02/2022 o načinima, uslovima, parametrima i graničnim vrednostima ispuštanja zagađenih voda u javnu kanalizacionu mrežu i u vodno telo - <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=58967>.

⁷ Kada se otpadne vode ispuštaju u kanale/cevi za atmosferske vode.

⁸ Ovo se dešava kada se atmosferska voda iz stambenih ili poslovnih objekata ispušta u kanalizaciju i time opterećuje troškove prečišćavanja zagađenih voda, odnosno utiče na kapacitet postrojenja za prečišćavanje zagađenih voda.

ekološkim rešenjima za odvodnjavanje javnih površina i uklanjanje atmosferskih voda koje omogućavaju veću infiltraciju padavina i ponovno korišćenje atmosferske vode.

7. Nedostatak finansijskih i stručnih kapaciteta u opštinama za upravljanje atmosferskom kanalizacijom. Većina opština nemaju budžet posebno izdvojen za održavanje atmosferske kanalizacije, a sa druge strane, nemaju ni stručne kapacitete za efikasno upravljanje atmosferskom kanalizacijom, a nemaju ni potrebne ljudske resurse za upravljanje i uvid u pravila atmosferske kanalizacije.

4. PREPORUČENA POLITIKA

S obzirom na značaj koji ima za javno blagostanje i životnu sredinu, upravljanje atmosferskom kanalizacijom moraju da vrše opštine u skladu sa svojom zakonskom odgovornošću.

Na osnovu identifikovanih problema, za pravilno i efikasno upravljanje atmosferskom kanalizacijom na Kosovu preporučuje se sledeće:

- 1) Povećanje stručnih i finansijskih kapaciteta opština za upravljanje atmosferskom kanalizacijom u skladu sa zakonskom odgovornošću koje imaju, uključujući planiranje, izgradnju/proširenje i redovno godišnje održavanje atmosferske kanalizacije;
- 2) Stvaranje podsticajnog okruženja koje uključuje razvoj regulatomog i institucionalnog okvira, kao i neophodna budžetska izdvajanja za opštine za podršku efikasnom upravljanju atmosferskom kanalizacijom.

Upravljanje atmosferskim vodama ima višestruke efekte na: kvalitet voda/reka gde se ispuštaju, eroziju, urbane poplave i prirodni hidrološki ciklus.

Da bi efektivno ispunile zakonske odgovornosti koje opštine imaju, moraju se posvetiti stvaranju potrebnih stručnih i finansijskih resursa i u tom pravcu preduzeti sledeće radnje:

- a) Opštine moraju u potpunosti prepoznati i sprovesti svoju odgovornost za upravljanje atmosferskom kanalizacijom.
- b) Za upravljanje atmosferskom kanalizacijom opštine trebaju da pre svega urade inventarizaciju (kompletiranje podataka) postojećih objekata ovog sistema (otvoreni kanali, cjevovodi, kolektori, bunari itd.). Poželjno je da se ovo uradi u digitalnom obliku.
- c) Opštine treba da (i) ugovore održavanje atmosferske kanalizacije sa privatnim operaterima ili RKV, ili (ii) da ga realizuju preko opštinske kompanije (KRM ili druge kompanije).
- d) Opštine moraju redovno planirati godišnji budžet za troškove održavanja atmosferske kanalizacije.
- e) Da bi pokrile funkcije administrativnog, stručnog i inspekcijuskog nadzora koje se odnose na održavanje i proširenje sistema atmosferske kanalizacije, opštine treba da imaju kvalifikovano osoblje iz pravnih, inženjerskih i inspekcijuskih oblasti.
- f) Kratkoročno, opštine bi trebalo da izrade planove razvoja atmosferske kanalizacije koji bi trebalo da budu usklađeni sa urbanističkim planovima opštine i koji uključuju dobre prakse „rešenja

asnovanih na prirodi⁹ kako bi se maksimizirale društvene i ekološke koristi (kao što je planiranje javnih površina koje omogućavaju infiltraciju padavina¹⁰, stvaranje retencionih bazena¹¹ itd.).

S druge strane, da bi se stvorilo pravo okruženje koje bi olakšalo preduzimanje gore navedenih radnji od strane opština, preporučuje se da:

a) **izraditi nacionalnu smernicu za upravljanje atmosferskim vodama koja bi uključivala:**

(i) planiranje i tehničke aspekte kao što su:

- usvajanje najboljih praksi planiranja i upravljanja atmosferskim vodama koje uključuju 'rešenja zasnovana na prirodi' kao što su „Gradovi Spužva“¹²,
- standardi projektovanja i izgradnje atmosferske kanalizacije, i

(ii) administrativne i upravljačke aspekte kao što su:

- modalitet upravljanja atmosferskom kanalizacijom od strane opština kroz ugovaranje sa privatnim operaterima ili RKV,
- opštinski propisi za održavanje i inspekciju sistema atmosferske kanalizacije;
- standardne procedure za održavanje atmosferske drenaže itd.

Ove smernice mogu izraditi **MŽSPPI** (deo koji se bavi planiranjem i tehničkim aspektima), a **opštine** preko Asocijacije Opština Kosova (deo koji se bavi administrativnim i planskim aspektima).

b) **da se opštinskim pravilnikom o javnim službama** uključe sva pitanja koja se odnose na razvoj, rad i održavanje atmosferske kanalizacije;

c) **u postupku izdavanja građevinske dozvole i opštinske ekološke dozvole utvrdi ispuštanje atmosferske vode** - u atmosfersku kanalizacionu mrežu gde postoji, odnosno izradi tehničko rešenje tamo gde je nema (naravno, ispuštanje atmosferske vode) u fekalnu kanalizaciju nije dozvoljeno);

---

⁹ 'Nature Based Solutions' – intervencije koje koriste prirodne funkcije ekosistema za zaštitu životne sredine i koje pomažu u upravljanju rizikom od poplava.

¹⁰ Kao npr zelene javne površine sa poroznošću za razliku od asfalta i betona koji ne dozvoljava infiltraciju vode.

¹¹ Bazeni koji zaustavljaju oborinske vode u cilju sprečavanja urbanih poplava i omogućavaju čišćenje atmosferskih voda pre ispuštanja u reku.

¹² Model urbanog planiranja započet je prvo u Kini i primenjuje se u drugim zemljama (npr. u Berlinu, Los Angelesu, itd.). Ovaj koncept se zasniva na stvaranju uslova za prirodno zaustavljanje kišnice, omogućavajući njeno infiltraciju u zemlju i, posledično, njeno prečišćavanje.

- d) **Sprovesti, preko opštinske inspekcije, identifikaciju i zabranu priključaka** fekalne kanalizacije na atmosfersku kanalizacionu mrežu i obrnuto, ispuštanje atmosferske vode u fekalnu kanalizaciju (zagađene vode).

Reference

- 1) Skupština Kosova (2008). Zakon br. 03/L-040 za Lokalnu Samoupravu – <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2530>;
- 2) Skupština Kosova (2016). Zakon br. 05/L-042 za Regulisanje Vodnih Usluga - <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=11350>;
- 3) MMPHI (2022). Administrativno Uputstvo o uslovima, načinu, parametrima i graničnim vrednostima ispuštanja zagađenih voda u javnu kanalizacionu mrežu i u vodno telo - ActDetail.aspx.pdf (rks-gov.net);
- 4) Vlada Kosova (2023). Pregled Državne Strategije za Vode 2023-2027 i Akcionog Plana 2023-2025, Priština - https://mmphi.rks-gov.net/MMPHIFolder/2023_0cdc-4825-964b-b42d6466fd9e.pdf.
- 5) SachsenVasser & AHT sa Hidroingom (2019). Koncept za Upravljanje i Održavanje Atmosferske Vode za Peć.

DODATAK: UPITNIK O UPRAVLJANJU ATMOSFERSKOM KANALIZACIJOM

Dio 1: Opće informacije

1. Opština: _____
2. Broj stanovnika u urbanom delu vaše opštine (otprilike): _____
3. Urbana površina opštine (km²): _____
4. Pokrivanje urbanog dela sa atmosferskom kanalizacijom (%): _____

Dio 2: Aktuelno upravljanje atmosferskom kanalizacijom

5. Opišite trenutno stanje atmosferske kanalizacije Vaše općine:

a. Koja je prosečna starost atmosferske kanalizacije?
_____
[10 godina, 10-20 godina, 20-30 godina, >30 godina]

b. Kakvo je stanje atmosferske kanalizacije?
_____
[dobro, funkcionalno, loše, veoma loše]

6. Koliko često se obavlja održavanje atmosferske kanalizacije?
_____
[ređe od jednom godišnje, 1 put godišnje, 2 puta godišnje, po potrebi]

7. Da li vasa opština ima ugovor o održavanju atmosferske kanalizacije? Ako jeste, da li je ugovor sa Regionalnom Kompanijom za Vodovod (RKV) ili nekim drugim izvođačem? Ako ne, ko održava atmosfersku kanalizaciju?
_____

8. Koji su glavni izazovi opštine za održavanje atmosferske kanalizacije? (npr. finansijska ograničenja, zastarela infrastruktura, nedostatak osoblja)

a. _____

b. _____

Dio 3: Finansijski i ljudski resursi

9. Koliki je godišnji budžet opštine za upravljanje atmosferskom kanalizacijom?: _____ [EUR]

10. Koliki je procenat budžeta vaše opštine dodeljen za upravljanje atmosferskom kanalizacijom?: _____ [%]

11. Koliko osoblja (zaposlenih) u opštini je angažovano/odgovorno za upravljanje i održavanje atmosferske kanalizacije? _____

Menadžiranje Atmosferske Kanalizacije na Kosovu

12. Koji su glavni izazovi opštine za finansiranje upravljanja atmosferskom kanalizacijom? a.

b. _____

c. _____

Dio 4: Kapaciteti opštine

13. Da li je odgovorno osoblje opštine informisano o odgovornosti koje opština ima u pogledu upravljanja i održavanja atmosferske kanalizacije?

_____

14. Da li je postojao ili postoji bilo kakav program obuke ili izgradnje kapaciteta u vezi sa upravljanjem atmosferske kanalizacije? (Ako jeste, navedite detalje)

_____

_____

Dio 5: Saradnja i podrška

15. Da li vaša opština trenutno saraduje sa Regionalnom Kompanijom za Vodovod (RKV) i drugim relevantnim organizacijama u upravljanju atmosferskom kanalizacijom? (Ako da, navedite detalje)

_____

_____

_____

16. Koji oblik podrške bi bio najkorisniji od strane vlade ili drugih subjekata za poboljšanje upravljanja atmosferskom kanalizacijom u vašoj opštini? (npr. finansijska pomoć, tehnička obuka, ulaganja u infrastrukturu)

_____

_____

Dio 6: Izazovi i potrebe

17. Koje su glavne prepreke sa kojima se vaša opština suočava u efikasnom upravljanju atmosferskom kanalizacijom?

_____

_____

_____

18. Koje su specifične oblasti upravljanja atmosferskom kanalizacijom biste želeli da poboljšate ili proširite?

_____

_____

_____

Dio 7: Politike i Propisi

Menadžiranje Atmosferske Kanalizacije na Kosovu

19. Da li postoje politike ili propisi koji utiču na vaš rad za efikasno upravljanje atmosferskom kanalizacijom? (ako da, opišite)

_____

_____

20. Koje izmene ili intervencije biste preporučili za poboljšanje upravljanja mrežom za atmosfersku kanalizaciju na opštinskom nivou?

_____

_____

Dio 8: Dodatni komentari

21. Molimo vas da dostavite sve dodatne komentare ili sugestije za koje smatrate da su relevantni za razvoj efektivne politike upravljanja otpadnim vodama.

_____

_____

**Funded by
the European Union**

Ova publikacija je proizvedena kao deo projekta „Promocija Univerzalnog Pristupa čistoj Vodi“, koji finansira Evropska Unija, Kancelarija na Kosovu, a sprovodi Rilindja Gjelbër.

Stavovi, mišljenja i preporuke izneti u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove Evropske Unije, Kancelarije na Kosovu.

Rilindja Gjelbër

Adresa: Shtëpia e Kulturës, kati III

30000, Pejë, Kosovë

Email:info@rilindja-gjelber.org

Tel: +383 49 124 548

www.puacw.ldip.com

Promoting Universal
Access to **Clean Water**